

2.6.2013

Ústřední knihovnická rada

Poradní orgán ministra kultury ČR

Klementinum 190, 110 00 Praha 1, e-mail: vit.richter@nkp.cz, tel. 603 223 627

V Praze dne 25.7.2013

Vážený pan ministr kultury
MgA. Jiří Balvín
Ministerstvo kultury
Maltézské náměstí 1
118 11 Praha 1

Vážený pane ministře,

obracím se na Vás jako předseda Ústřední knihovnické rady, která je poradním orgánem ministra kultury pro oblast knihoven¹. Rád bych Vás informoval o několika aktuálních problémech, se kterými se v současné době potýká oblast knihoven a k jejichž řešení by mělo nové vedení Ministerstva kultury ČR přispět.

Oblast knihoven a veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných občanům prochází v posledním období rozsáhlými změnami, které souvisejí především s rozvojem informačních a komunikačních technologií. V současné době probíhají rozsáhlé projekty na digitalizaci knihovních fondů, které si kladou za cíl postupně zdigitalizovat a zpřístupnit českou vydavatelskou produkci od nejstarších dob do současnosti. Příkladem může být projekt Národní digitální knihovna realizovaný Národní knihovnou ČR a Moravskou zemskou knihovnou, jehož výsledkem má být do roku 2019 digitalizace více než 50 mil. stran knih, časopisů a dalších dokumentů (celkové náklady projektu cca 300 mil. Kč. Digitalizace je na jedné straně nástrojem pro uchování unikátních dokumentů, ale současně představuje rozsáhlý potenciál pro zpřístupnění kulturního dědictví všem občanům pro potřeby výzkumu, inovací, vzdělávání a pro volnočasové aktivity.

Vzhledem k tomu, že podstatná část digitalizovaných dokumentů je chráněna autorským právem, je nezbytné v této oblasti přijmout celou řadu opatření, která umožní v souladu se zákonem využívat autorská díla. Při přípravě poslední novely autorského zákona č. 121/2000 Sb., došlo k zásadní dohodě mezi všemi zainteresovanými stranami, tj. autory, nakladateli, distributory, kolektivními správci, knihovnami a zástupci Ministerstva kultury ČR, na řešení tohoto problému. Výsledky dohody byly promítnuty do návrhu novely autorského zákona. Novela měla otevřít cestu k využití institutu hromadné kolektivní správy pro uzavírání hromadných licenčních smluv, které by umožnily zpřístupnění autorsky chráněných děl všem obyvatelům prostřednictvím knihoven. Po mezirezortním připomínkovém řízení, které proběhlo v průběhu ledna a února 2013 se bohužel minulému vedení Ministerstva kultury ČR rozhodlo vypustit z novely ty části návrhu, které měly otevřít cestu ke zpřístupnění kulturního dědictví v digitální podobě. Za této situace hrozí nebezpečí znehodnocení finančních prostředků vložených do digitalizace a také zákonitě dojde k omezenému zpřístupnění informačních zdrojů pro potřeby výzkumu, inovací a vzdělávání.

¹ Podrobněji o činnosti ÚKR <http://ukr.knihovna.cz/>

Dalším vážným problémem je příprava podmínek pro budoucí čerpání strukturálních fondů od roku 2014. V této souvislosti Ústřední knihovnická rada mnohokrát požadovala od vedení ministerstva a od vedoucích jeho příslušných útvarů informace o tom, jaké budou priority kultury v budoucím období a jak budou nastaveny priority, které bude možno potenciálně využít v oblasti knihoven. Rovněž jsme požadovali, aby Ústřední knihovnická rada byla zapojena do procesu přípravy strukturálních fondů. Nic z toho ale nebylo vyslyšeno. V současné době byl zveřejněn materiál Ministerstva vnitra ČR „Strategický rámec rozvoje eGovernmentu 2014+“², který definuje priority této oblasti pro budoucí strukturální fondy. Z materiálu je zcela zřejmá budoucí orientace výhradně na systémy pro výkon státní správy. Až doposud do této oblasti patřila i prioritou digitalizace a zpřístupnění kulturního dědictví, zejména digitalizace knihovních fondů, tomu odpovídá již zmíněný projekt Národní digitální knihovny. I přes několikeré ujištění Ministerstva kultury ČR, že podpora digitalizace knihovních fondů bude řešena právě v rámci elektronizace státní správy, je nanejvýš pravděpodobné, že problematika digitalizace a zpřístupnění kulturního dědictví nebude v budoucnu podporována. To mimo jiné dokládá fakt, že v seznamu klíčových strategických dokumentů chybí Doporučení Evropské komise ze dne 27.10.2011 o digitalizaci kulturního materiálu a jeho dostupnosti on-line a o uchování digitálních záznamů³, a také vládou schválená Strategie digitalizace kulturního obsahu 2013-2020⁴ nebo Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015⁵. Ze strany Ministerstva kultury ČR také zcela chybí informace o tom, zda v budoucnu počítá s podporou záchrany tradičních sbírek knihoven zhotovených na kyselém papíru, které jsou ohroženy rozpadem a úplným zničením.

Třetím závažným problémem, na který bych rád upozornil, je dotační politika Ministerstva kultury ČR. V lednu 2012 byla vládou schválena Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015⁶. Jak bývá obvyklé v posledních letech, Koncepce byla přijata bez odpovídajícího zajištěného financování s poukazem na to, že má být realizována v rámci stávajících dotačních programů Ministerstva kultury ČR, které jsou ale trvale snižovány. Podle dostupných informací má být hlavní dotační program MK ČR na podporu knihoven VISK – Veřejné informační služby knihoven snížen z letošních 46 mil. Kč na pouhých 20 mil. Kč v roce 2014. Chápeme současnou ekonomickou realitu, ale rádi bychom upozornili, že program VISK má být bez jakéhokoliv zdůvodnění krácen podstatně větším dílem, než ostatní oblasti aktivit rezortu kultury a v této podobě znemožňuje aktivní podporu naplňování Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011-2015. Zejména je ohrožena realizace jednoho z klíčových bodů Koncepce, tj. vybudování Centrálního portálu českých knihoven. Program VISK je prakticky jediným programem na podporu více než 6000 knihoven, které poskytují veřejné knihovnické a informační služby.

Vážený pane ministře, na základě výše uvedeného bych si Vás dovolil jménem Ústřední knihovnické rady požádat o hledání možností v následujících třech oblastech.

1. V rámci projednávání novely autorského zákona v Poslanecké sněmovně iniciovat nebo podpořit poslaneckou iniciativu, která by do novely autorského zákona ve druhém čtení vrátila problematiku uzavírání hromadných licenčních smluv pro zpřístupnění digitálních dokumentů prostřednictvím knihoven. V této souvislosti je také nezbytné otevřít diskusi o nezbytném financování nákupu licencí, které by umožnily rovný přístup ke kulturnímu dědictví v digitální podobě prostřednictvím knihoven.
2. Provéřit, v jaké situaci se nalézá příprava priorit Ministerstva kultury ČR pro budoucí období strukturálních fondů, zejména pokud jde o digitalizaci a zpřístupnění kulturního dědictví

² Na stránce <http://iio.707.cz/egovernment/strategicky-ramec-egov-2014>

³ Na stránce http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/doc/recommendation/recom28nov_all_version/s/en.pdf

⁴ Na stránce www.mkcr.cz/scripts/file.php?id=17642

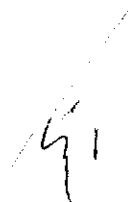
⁵ Na stránce <http://ukr.knihovna.cz/koncepce-rozvoje-knihoven-cr-na-leta-2011-2015/>

⁶ Na stránce <http://ukr.knihovna.cz/koncepce-rozvoje-knihoven-cr-na-leta-2011-2015/>

v digitální podobě a ochranu a konzervaci tradičních knihovních sbírek. V této souvislosti také deklarujeme mimořádný zájem podílet se na přípravě nezbytných dokumentů.

3. Provéřít zajištění financování dotačního programu VISK – Veřejné informační služby knihoven v roce 2014.

Moc děkuji za podporu a spolupráce, pokud by to umožnily Vaše časové možnosti, rád bych Vás o současné situaci knihoven informoval osobně.

PhDr. Vít Richter
Předseda Ústřední knihovnické rady

Mgr. Jiří Balvín
ministr kultury

V Praze dne 11.10.2013

Č. j.: MK 47518/2013 OULK

Vážený pane předsedo,

obdržel jsem Váš dopis, v němž mne informujete o aktuálních otázkách současného knihovnictví a zároveň navrhuje možný postup v jejich řešení.

Dovolte mi, abych Vás informoval o krocích, které Ministerstvo kultury ve zmíněných oblastech činí.

K Vašemu návrhu, uvedenému v bodě 1, je nutno předeslat, že se situace ohledně novelizace autorského zákona v mezidobí od zaslání Vašeho dopisu zásadně změnila. Vzhledem k rozpuštění Poslanecké sněmovny bude nezbytné, aby předmětnou transpoziční novelu, kterou předložila minulá vláda a která prošla prvním čtením v dolní komoře Parlamentu ČR, předložila znovu nová vláda Poslanecké sněmovně, která vzejde z nadcházejících voleb. Pokud jde o Vámi zmíněné předběžně dohodnuté návrhy k usnadnění hromadné digitalizace, které jdou nad rámec transpozičních ustanovení aktuální vládní novely, ministerstvo nadále počítá s jejich využitím při přípravě další nejbližší novelizace autorského zákona.

V souvislosti s přípravou nového programového období strukturálních fondů 2014+ Vám sděluji, že na základě žádosti příslušného útvaru ministerstva vnitra (dále „MV“) byl připraven a tomuto rezortu předložen materiál, který definuje priority a potřeby ministerstva kultury v oblasti digitalizace, uchování a zpřístupnění kulturního obsahu. Na základě požadavku MV byly definovány rovněž odhady potřebných finančních prostředků. Dle aktuálních informací MV byly potřeby rezortu kultury schváleny a zařazeny na seznam projektů ICT v rámci IROP. Nyní se očekává vyjádření řídicího orgánu, tedy ministerstva pro místní rozvoj (dále „MMR“), pravděpodobně v průběhu listopadu t.r. MMR předpokládá termín vyhlášení nových operačních programů ve 3. čtvrtletí roku 2014. Vzhledem k tomu, že příslušný útvar ministerstva kultury je v úzkém kontaktu s MV ohledně dalšího postupu, Vás mohu ubezpečit, že další vývoj bude

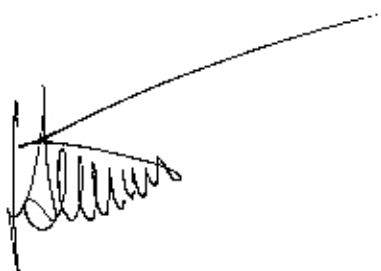
konzultován s věcně příslušnými odbory ministerstva i dalšími subjekty v rámci mého rezortu, tudíž i s Ústřední knihovnickou radou.

Co se týče Vámi zmíněného materiálu MV „Strategický rámec rozvoje eGovernmentu 2014+“ (dále jen „strategie“), je tento dle sdělení MV nyní ve fázi vnitřního připomínkového řízení MV a následně bude rozeslán do mezirezortního připomínkového řízení. V jeho rámci bude poskytnut věcně příslušným odborům, doporučuji Vám tedy prozatím se seznámit s dostupnými verzemi a případně připravit náměty na úpravu.

K Vašemu poslednímu bodu, tedy žádosti o navýšení prostředků programu Veřejné informační služby knihoven (dále „VISK“) na rok 2014, uvádím pro připomenutí následující. Do výše finančních prostředků programu v r. 2013 byly započteny i předpokládané výdaje na projekt internetizace knihoven, které přes jeho ukončení nebyly z finančního střediska vyjmuty, ale bylo umožněno jejich využití ve prospěch programu VISK. S potěšením Vás mohu informovat, že návrh rozpočtu kapitoly 334 pro rok 2014, předložený ministerstvem kultury ministerstvu financí pro jednání vlády, již obsahuje výdaje ukazatele VISK ve výši 37,530 mil. Kč.

Vážený pane předsedo, domnívám se, že z výše uvedeného je víc než zřejmé, že ministerstvo kultury věnuje podmínkám českého knihovnictví velkou pozornost, a doufám, že budeme mít příležitost si o nich osobně pohovořit.

S pozdravem

Vážený pan

PhDr. Vít Richter

předseda

Ústřední knihovnická rada

Národní knihovna ČR

Klementinum 190

110 01 Praha 1